

Er internationalisering en af forklaringerne på dansk forsknings succes? (del 2)

Dansk forskning klarer sig rigtig godt, når vi sammenligner med andre lande. Men hvorfor egentlig? Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) stiller skarpt på internationalisering som en af flere mulige forklaringer.

I DFiRbrief 1 (04-03-2015) fremlagde rådet delresultater fra en bibliometrisk analyse, der viste, at der er sammenfald mellem udviklingen i andelen af internationalt sampublicerede artikler og den generelle udvikling i dansk forsknings gennemslagskraft. Rådet kunne også vise, at dansk forskning i en årrække har haft en væsentligt højere andel af højt citerede internationalt sampublicerede artikler end lande, vi normalt sammenligner os med. Men international sampublicering er blot ét aspekt af internationalisering.

Internationalisering af forskning er traditionelt blevet opfattet som indbefattende internationalt samarbejde og mobilitet af forskere.¹ Vi har i DFiRbrief 1 set på (én form for) samarbejde og vender derfor blikket mod mobilitet af forskere i et internationalt perspektiv.

Kortere udlandsophold dominerer

Det overordnede billede er, at forskere i Danmark er meget mobile, når der er tale om kortere ophold i udlandet. Nyere data fra et stort europæisk studie af forskeres karrierer og mobilitet viser, at andelen af forskere i Danmark, der efter deres ph.d. har været mere end 3 måneder i udlandet inden for de sidste 10 år, er 55 %, hvilket er den højeste andel i hele Europa.²

Der er til gengæld ganske få danskere, der tager en hel ph.d.-uddannelse i udlandet³. Dette er dog ikke så overraskende, når man tager de i international sammenhæng generøse lønninger til ph.d.-studerende i Danmark i betragtning. Det kan også siges at opvejes en smule af det forhold, at danske ph.d.-studerende er blandt de mest mobile i Europa, når der er tale om kortere perioder under studiet. Her er Danmark på en 2. plads i Europa kun overhalet af Italien.⁴

Hvilken type mobilitet er vigtigst?

Hvis man ser på andelen af danske forskere, som skiftede arbejdsgiver i forbindelse med deres ophold i udlandet, kan det give en indikation på, hvor hyppigt danske forskere er på længerevarende ophold i udlandet – forudsat at det typisk er ved længerevarende ophold, man skifter arbejdsgiver. Her er Danmark stadig i den pæne ende i Europa på en samlet 8. plads i Europa,⁵ men det indikerer, at danske forskere er mere villige til at tilbringe kortere ophold i udlandet, end længerevarende ophold.

Spørgsmålet er så, hvordan forskellige typer af mobilitet er gavnligt for forskningen. Hvilken effekt har eksempelvis korte forskningsophold sammenlignet med længerevarende ophold mht. fx netværk, international sampublicering, fornyelse, forskningskvalitet, mm.?

Udenlandske forskere i Danmark

Når vi vender blikket mod andelen af udenlandske forskere i Danmark, tegner der sig umiddelbart et billede af et internationalt dansk miljø, hvis man ser på det tidligere omtalte europæiske studie af forskeres karrierer og mobilitet. Dette studie viser, at 31 % af forskere i Danmark i 2012 havde et andet statsborgerskab end dansk, hvilket svarer til en 5. plads i Europa.⁶

Det er desværre vanskeligt at finde internationalt sammenlignelige tal, der bryder disse andele ned på ansættelsesgrupper. Dog ved vi, at andelen af ph.d.-studerende i Danmark med et andet oprindelsesland var ca. 32 % i 2012. Denne andel har i øvrigt gennemgået en markant udvikling fra ca. 17 % i 2005.⁷ Dette er dog ikke så højt i en europæisk kontekst, hvor Danmark ligger væsentligt under EU-gennemsnittet for andelen af ikke-EU-udlændinge.⁸

For få nye udlændige på lektor-/professorniveau?

Endelig har vi gennem opgørelser over nyansættelser ved danske universiteter et overblik over tilgangen af forskere, der kommer fra udenlandske forskningsin-

stitutioner. Disse tal viser, at der er sket en meget lille udvikling i andelen af nyansatte, der kommer fra en udenlandsk forskningsinstitution, når det gælder lektor- og professorniveauet, men at adjunktniveauet har oplevet en markant stigning (se tabel 1).

Tabel 1. Ansættelser i stillinger på professor-, lektor- og adjunktniveau i 1998-2000 og 2011-2013 efter den ansattes ansættelsessted umiddelbart før den aktuelle ansættelse.

	Udenlandsk univ. el. forsk.inst.		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
1998-2000				
Professor	17	8	221	100
Lektor	69	10	659	100
Adjunkt	47	10	459	100
I alt	133	10	1.339	100
2011-2013				
Professor	95	11	860	100
Lektor	162	12	1.359	100
Adjunkt	774	29	2.651	100
I alt	1.031	21	4.870	100

Kilde: Uddannelsesministeriet på basis af indberetninger fra universiteterne.⁹

Noget kunne således tyde på, at det særligt er i den tidlige del af karrieren, at forskere fra udlandet finder vej til Danmark. Spørgsmålet er, om det ville være gavnligt med en større international mobilitet på de højere karrieretrin, og hvordan man bedst understøtter en sådan udvikling?

Er internationalisering en af forklaringerne på dansk forsknings succes?

Danske forskeres lyst og evne til at komme på forskningsophold i udlandet kunne indikere, at det ikke kun er pga. et højt fagligt niveau, at danske forskere sampublicerer internationalt. Det er nærliggende at forestille sig, at en del af forklaringen er at finde i de kontakter, der bliver skabt på danske forskeres mange forskningsophold, og i de samarbejdsrelationer med udlandet, som udenlandske forskere i Danmark har.

Dette giver støtte til en hypotese om, at bestræbelser på internationalisering faktisk kunne være en del af forklaringen på den gennemslagskraft (og kvalitet?) dansk forskning har haft gennem en årrække og stadig har. Det vil dog kræve et mere dybdegående og sofistikeret studie at svare på disse spørgsmål, hvilket DFIR planlægger at igangsætte i den nærmeste fremtid.

Vær med til at diskutere denne og en række andre hypoteser om årsagerne til dansk forsknings førerposition, når DFIR afholder konferencen *Verdensmester i viden* den 11. maj 2015.

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd består af:

Jens Oddershede (formand), Susanne Kure (næstformand), Claus Kastberg Nielsen, Birgitte Nauntofte, Maja Horst, Thomas Bech Hansen, Nickie Spile, Birgitte Skadhauge og Allan Flyvbjerg.

For yderligere information kontakt:

Fuldmægtig
Jonas Krog Lind
Telefon: +45 72 31 83 11
Mail: joli@fi.dk

Noter

- 1 Evanthia Schmidt, "Internationalisering af dansk forskning" i Kaare Aagaard & Niels Mejlgaard, *Dansk forskningspolitik efter årtusindskiftet*, 2012 (s. 292)
- 2 MORE2 (Support for continued data collection and analysis concerning MObility patterns and career paths of Researchers), Deliverable 5 – Higher Education Sector Report (Indicator Report), IDEA Consult, 2013 (s. 95)
- 3 Ibid. (s. 88)
- 4 Ibid. (s.91)
- 5 Ibid. (s.98)
- 6 Ibid. (s. 84-86)
- 7 Danmarks Statistik, Statistikbanken, "Tilgang af elever, alle uddannelser efter national oprindelse, uddannelse og tid". Tallene for de kunstneriske uddannelser er sorteret fra, da de hovedsageligt dækker over solister fra musikkonservatorierne. Tallene er ikke direkte sammenlignelige med tallene fra note 2, da der er tale om to forskellige datakilder og indsamlingsmetoder.
- 8 Researchers Report 2014, DG Research and Innovation, Europa-Kommissionen (s.92-93). Andelen af udlændinge fra andre EU-lande på en dansk ph.d.-uddannelse er heller ikke imponerende, da vi ligger på en samlet 11. plads i EU.
- 9 En væsentlig forklaring på det store spring i andelen adjunker, der kommer fra en udenlandsk forskningsinstitution, er formentlig indførelsen af postdocstillingen i stillingsstrukturen på universiteterne i 2005/2006.